

III. Przegląd prawodawstwa

1. Prawo konstytucyjne.

(Od 1 października 1922 do 1 października 1923)

Obywatelstwo polskie. Z powodu przyłączenia do Polski niektórych części Śląska Cieszyńskiego, Spiszą i Orawy zachodziła potrzeba uregulowania na tym terenie kwestji obywatelstwa polskiego i opcji. Ustawa z dn. 26 września 1922 (D. U. 88/791) upoważniła Rząd do uregulowania prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austriackiego lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie. W związku z tem ustawa upoważniła Rząd do dokonania odpowiednich zmian lub uzupełnień ustawy o obywatelstwie polskiem z 1920 r.

Na podstawie powyższego upoważnienia Rada Ministrów wydała rozporządzenie z dn. 12 grudnia 1922 (D. U. 10/58 1923), zawierające szereg przepisów szczegółowych, dotyczących obywatelstwa polskiego i opcji na obszarze polskich części Śląska Cieszyńskiego, Spiszą i Orawy.

Unifikacja. Do najważniejszych aktów w tej dziedzinie, aktów o charakterze międzynarodowym, zaliczyć należy uznanie granic wschodnich Rzeczypospolitej przez Konferencję Ambasadorów Wielkiej Brytanji, Francji, Włoch i Japonji dn. 15 marca 1923 w Paryżu. Decyzja ta przyznała Polsce wszelkie prawa zwierzchnicze nad terytoriami położonemi w granicach obecnych z zastrzeżeniem postanowień Traktatu Pokoju w Saint-Germain-en-Laye, dotyczących ciężarów i zobowiązań przeniesionych na inne państwa, którym przekazana jest część terytorium byłej monarchii austro-węgierskiej.

Wśród licznych wydanych w tym okresie aktów państwowych, mających na celu zjednoczenie administracyjne dzielnic polskich, podkreślić należy znaczną ilość rozporządzeń Rady Ministrów rozciągających na Ziemię Wileńską przepisy obowiązujące bądź w całej Polsce, bądź w Kongresówce. Duże znaczenie ma również rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 10 sierpnia 1922 (D. U. 72/651), rozciągające na ziemię wschodnie samorząd powiatowy obowiązujący w Kongresówce.

Prezydent Rzeczypospolitej. Kwestja honorowego dożywotniego uposażenia Prezydenta Rzeczypospolitej została uregulowana ustawą z dn. 6 lipca 1923 (D. U. 75/585). Ustępujący ze swego stanowiska Prezydent otrzymuje uposażenie dożywotnie »w wysokości pełnego uposażenia, przywiązane do I-go stopnia służbowego. Wdowy i sieroty po Prezydencie pobierają zaopatrzenie wedle zasad obowiązującej ustawy emerytalnej.

Prawa powyższe stosują się również do b. Naczelnika Państwa.

Trybunał Stanu. Wyrażona w naszej konstytucji zasada odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta i ministrów (art. 51 i 59) została dokładniej rozwinięta w ustawie z dn. 27 kwietnia 1923 (D. U. 59/415) o Trybunale Stanu.

Minister odpowiada konstytucyjnie przed Trybunałem Stanu za działania i zaniechania, wynikłe z winy umyślnej i nieumyślnej, któremi w zakresie swojego urzędowania lub też w zakresie ogólnego kierunku działalności i polityki Rządu naruszył konstytucję lub inną ustawę, naraził państwo na niebezpieczeństwo lub interesom państwa oczywistą i znaczną wyrządził szkodę.

Na tych samych zasadach minister odpowiada za działania i zaniechania Prezydenta Rzeczypospolitej (albo zastępującego go Marszałka Sejmu), a nadto we właściwym sobie zakresie urzędowania za działania i zaniechania podległych organów, a w zakresie ogólnego kierunku działalności i polityki Rządu także za działania i zaniechania Rady Ministrów oraz innych ministrów, jeśli owych działań lub zaniechań stał się bezpośrednio winny lub dopuścił do nich z winy umyślnej lub nieumyślnej.

Jak widzimy, zakres odpowiedzialności ministrów jest ujęty przez ustawę bardzo szeroko, bo dotyczy nie tylko właściwej odpowiedzialności prawnej (naruszenie ustaw przez czynności urzędowe) ale także wypadku nieumyślnego wyrządzenia szkody interesom państwowym.

Oskarżanie ministrów, przy odpowiedzialności konstytucyjnej, przysługuje wyłącznie Sejmowi, przyczem wymagane są $\frac{2}{3}$ głosów. Okoliczność, że minister nie piastuje już urzędu, nie stoi na przeszkodzie oskarżeniu.

Trybunał Stanu składa się z pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, jako przewodniczącego, oraz 12 członków, których wybierają z poza swego grona: 8 Sejm i 4 Senat. Na członków Trybunału Stanu mogą być wybrani obywatele polscy, nie piastujący żadnego urzędu państwowego oraz uży-

wający pełni praw obywatelskich, o ile ukończyli lat 40. Przy najmniej połowa wybieranych przez Sejm i Senat członków Trybunału ma posiadać ukończone wyższe studia prawnicze¹⁾.

Trybunał Stanu jest w sprawowaniu swego urzędu sędziowskiego niezawisły i podlega tylko ustawom. Stosuje on przepisy ustawy o postępowaniu karnem, obowiązujące sądy karne powszechne. Orzeczenia Trybunału Stanu nie mogą być zmienione ani przez władzę ustawodawczą, ani przez władzę wykonawczą.

Kary wymierzane przez Trybunał Stanu są następujące: a) pozbawienie czasowe lub stałe biernego, albo czynnego i biernego prawa wyborczego do ciał i instytucyj publicznych, z czem łączy się utrata piastowanych mandatów, b) pozbawienie czasowe lub stałe prawa piastowania urzędów publicznych, c) wydalenie ze służby państwowej z utratą praw wynikających z tej służby. Kary powyższe mogą być wymierzone łącznie.

Trybunał Stanu, uwzględniając okoliczności czynu, może przestać na uznaniu oskarżonego za winnego bez wymierzenia kary. W razie pociągnięcia do odpowiedzialności za przestępstwa z ustaw karnych, popełnione w związku z sprawowaniem urzędu, Trybunał Stanu wymierza za te przestępstwa kary przewidziane w ustawach karnych.

Minister uznany za winnego przez Trybunał Stanu traci urząd ministra ipso iure.

Odpowiedzialność Prezydenta Rzeczypospolitej ogranicza się do właściwej odpowiedzialności prawnej i karnej. Odpowiada on za zdradę kraju, za naruszenie konstytucji z winy umyślnej (odpowiedzialność konstytucyjna), tudzież za przestępstwa z ustaw karnych, choćby przestwa takie nie pozostawały w związku z pełnieniem powierzonego mu urzędu (odpowiedzialność karna zwykła).

Inne postanowienia dotyczące odpowiedzialności Prezydenta są te same, co przy odpowiedzialności ministrów.

Przepisy dotyczące ministrów stosują się również do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa. Przepisy dotyczące Prezydenta stosują się również do zastępującego go Marszałka Sejmu¹⁾.

Kontrola nad długami państwa. Wykonywana w każdym państwie konstytucyjnym parlamentarna kontrola nad długami państwa została w Polsce uregulowana ustawą

¹⁾ Poprawka Senatu.

z dn. 25 września 1922 (D. U. 89/805). Kontrolę tę powierza ustawa Komisji kontroli długów państwa.

Komisja składa się z 7 członków i 3 zastępców. Sejm wybiera 4 członków i 2 zastępców, Senat zaś 2 członków i 1 zastępcę. Przewodniczącego wybierają członkowie Komitcji z poza swego grona, lecz z pośród posłów i senatorów. Członkowie Komisji wybierani są na cały czas trwania mandatu poselskiego! wzgl. senatorskiego, Komisja spełnia jednakże swoje funkcje także i po ukończeniu tego okresu aż do czasu ukonstytuowania nowej Komisji, wybranej przez nowy Sejm i Senat.

Minister Skarbu obowiązany jest udzielać Komisji wszelkich wyjaśnień, przedkładać jej do wglądu księgi i rachunki, dozwalać na wszelkie rewizje i dostarczać wszystkich do wykonywania kontroli potrzebnych dokumentów i niezbędnych sił pomocniczych.

Prawo kontroli komisji rozciąga się:

- a) na wszystkie zagraniczne zobowiązania państwa,
- b) na długi zaciągnięte przez państwo w drodze wydania oprocentowanych zapisów dłużnych (obligacje pożyczkowe, bilety skarbowe i inne),
- e) na długi gotówkowe, zaciągnięte przez państwo na zasadzie zobowiązań wystawionych poszczególnym wierzycielom,
- d) na wszystkie przez państwo objęte gwarancje finansowe,
- e) na emisję banknotów, dokonywaną przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową, względnie przez państwową instytucję emisyjną, która w jej miejsce wstąpi.

Komisja obowiązana jest za każde półrocze najpóźniej do 15 lipca, względnie 15 stycznia każdego roku ogłaszać w Monitorze Polskim systematycznie sporządzony wykaz stanu wszystkich długów państwa, jakoteż stan wszystkich przez państwo przejętych gwarancji finansowych.

Odnaki. Obok istniejących już orderów niewojskowych (Orła Białego, Odrodzenia Polski) wprowadzona została odznaka mniejszego stopnia. Ustawa z dn. 23 czerwca 1923 (D. U. 62/548) ustanowiła „Krzyż Zasługi” celem odznaczania osób, które od chwili wskrzeszenia Państwa Polskiego położyły względem niego lub jego obywateli zasługi, spełniając czyny nie leżące w zakresie ich zwyczajnych obowiązków, a przynoszące znaczną korzyść Państwu lub poszczególnym obywatelom.

Krzyż Zasługi dzieli się na 3 stopnie. Odznaczenie to mo

że być udzielone tej samej osobie w każdym stopniu czterokrotnie w niemniejszych, jak roczne, odstępach czasu.

Złoty Krzyż Zasługi nadaje Prezydent Rzeczypospolitej na przedstawienie Prezesa Rady Ministrów t a podstawie wniosków poszczególnych ministrów. Srebrny oraz brązowy Krzyż Zasługi nadaje Prezes Rady Ministrów na wniosek poszczególnych ministrów.

Prof. dr. Peretiatkowiez.

2. Prawo administracyjne*)

(Od 1 stycznia do 30 czerwca 1923.)

Reforma rolna.

Urzędy ziemskie: Organizacja w Ziemi Wileńskiej: 1) Rozp. R. M. 11/1 DU. 6/37. 2) Rozp. Pr. G. U. Z. 27/1 DU. 14/92. Uruchomienie okr. urz. ziemskiego W Grudziądzu z dn. 1/1 1923. 3) Rozp. Pr. G. U. Z. 11/1 DU. 6/42.

Spis gospodarstw rolnych i leśnych powyżej 50 ha. obszaru na Górnym Śląsku (w maju 1923) 4) Rozp. R. M. 22/3 DU. 36/237.

Likwidacja serwitutów na terenie b. Kongresówki. 5) Rozp. Pr. G. U. Z. 14/12 ex 1922. DU. 8/49; na Ziemiach Wschodnich. 6) Rozp. Pr. G. U. Z. 14/12 ex 1922 DU. 8/50.

Kredyt dla osadników 7) 19/4 DU. 54/375.

Organizacja urzędów ziemskich została rozciągnięta na Ziemię Wileńską, zastępując ustrój urzędów ziemskich, wprowadzony za czasów Litwy środkowej. Jednakże wydane w tym okresie rozporządzenia, dotyczące reformy rolnej i likwidacji serwitutów pozostają w mocy. Wileński fundusz parcelacyjny i Wojskowy Fundusz Ziemiński przechodzą pod zarząd Prezesa G. U. Z., a administrować temi funduszami będzie Państwowy Bank Rolny, którego działalność rozciągnięta została na Ziemię Wileńską. Pow. dziśniejszy, duniłowiczowski i wilejski przydzielono do okręgowego urzędu ziemskiego w Wilnie (obowiązują tam wszakże ogólne przepisy o reformie rolnej). (1). W Ziemi Wileńskiej utworze no cztery powiatowe urzędy zimskie (2).

Likwidacja serwitutów w b. Kongresówce odbywa się na podstawie ust. z 7 maja 1920 r. i noweli z dn. 7 kwietnia 1922; Prezes G. U. Z. wydał był rozporządzenie wykonawcze z dn. 16 czerwca 1920, uzupełnione rozporządzeniem z dn. 27 lipca 1921 r. Te rozporządzenia zostały zastąpione

*) Dział przeglądu prawa administracyjnego, opracowywanego przez prof. Kasznicę, zostanie umieszczony w zeszycie II-gim roku przyszłego i obejmie drugie półrocze 1923 i pierwsze 1924 roku.

przez nowe rozporządzenie (5). Rozporządzenie wprowadza pewne zmiany do postępowania likwidacyjnego, opierając się na zdobytych doświadczeniach. Dla uniknięcia późniejszych sporów wymaga poświadczenia przez koimisarza ziemskiego prawomocności uchwał posiadaczy osad, uprawnionych do korzystania z serwitutów, uchwał, ściągających się do likwidacji. Zwołania zebrania posiadaczy w celu powzięcia uchwał ma prawo żądać nie tylko każdy posiadacz gospodarstwa, lecz i komisarz ziemski, przyczem oznaczono termin spełnienia powyższych żądań. Pełnomocnicy, wybrani przez zebranie, mogą być prawomocną uchwałą nowego zebrania odwołani lub skompletowani. Zniesiono przepis, jako w obecnych warunkach nieracjonalny, nakazujący składanie wynagrodzenia za serwituty w gotówce do depozytu O. U. Z. Przepis pozwalający na wydzielenie za serwituty gruntowi niemi nie obciążonych został inaczej sformułowany, odpadł przepis, niezgodny z prawem, który pozwalał na przymusowe wydzielenie gruntów z innego majątku właściciela, gdy obszar majątku obciążonego serwitutami nie wystarczał do zlikwidowania wszystkich serwitutów. Rozporządzenie normuje następnie szczegółowo sposób pokrycia kosztów likwidacji serwitutów.

Przepisy o dobrowolnej likwidacji, którą ustawa szczególnie popiera, pozostały bez istotnych zmian z wyjątkiem zmiany, wywołanej nowelą z dn. 7. IV. 1922, która zamiast obowiązkowej jednoczesnej likwidacji serwitutów ciężących na majątku na rzecz kilku wsi, przekazuje urzędowi ziemskiemu ustalone kolejności dla zlikwidowania serwitutów tych wsi, co do których nie zawarto dobrowolnej umowy. Układ dobrowolny na podstawie raportu koimisarza powiatowego zatwierdza okr. u. ziem. bądź na posiedzeniu niejawnem bądź jawnem, zależnie od tego, czy wniesiono spór lub go nie wniesiono¹. Tak samo w przepisach o likwidacji przymusowej uwzględniono powyższą zasadę kolejności likwidowania serwitutów. Nowe przepisy dla komisji szacunkowo-rozjemczych są mniej szczegółowe co do szacowania wartości serwitutów, a więc mniej kępują komisję, której przypada najważniejsza rola w postępowaniu likwidacyjnym. Orzeczenia okr. kom. ziem., zarówno nakazujące przystąpienie do przymusowej likwidacji, jak i zatwierdzające projekt przymusowej likwidacji, opracowany przez komisję szacunkowo-rozjemczą, zapadają zawsze na posiedzeniu jawnem.

Jednocześnie wydane zostało rozporządzenie wykonawcze, dotyczące likwidacji serwitutów na Ziemiach Wschodnich

(z wyjątkiem 4 powiatów Ziemi Wileńskiej) na mocy ust. z dn. 10 stycznia 1922, wprowadzającej zmiany do ustawy, obowiązującej w b. Kongresówce, a wywołane odmiennym stanem sprawy. Rozporządzenie ma brzmienie prawie takie same, jak poprzednie. Ponieważ akty nadawcze i inne dowody pisemne, stwierdzające istnienie i rozmiary serwitutów, częściowo zagięły lub uległy zniszczeniu, przy postępowaniu likwidacyjnym ustala istnienie i rozmiary serwitutów okr. kom. ziem., na wniosek pow. komisarza ziemskiego.

Dla osadników cywilnych i wojskowych, osobiście gospodarujących na osadach, nabytych lub nadanych do końca 1922 (oraz osadzonych w r. 1923 na gruntach już zajętych pod osadnictwo do końca 1922 r.) ustawa (7) przewiduje udzielanie kredytu państwowego. Środków na ten cel ma dostarczyć emisja listów zastawnych Banku Rolnego, opiewających na złote. Narazie Min. Skarbu tytułem zaliczki, uprawniony został do udzielenia kredytu w kwocie 50 miliardów marek z funduszków budżetowych; kwota ta ma być zwrócona ze środków, uzyskanych z emisji listów zastawnych. Kredyt przeznacza się na 1) zagospodarowanie gruntów, 2) wzniesienie budynków, 3) pomoc w zaspokojeniu potrzeb szkolnych i relig. osadników, 4) na zasilanie spółdzielni rolniczych. Pożyczki z funduszu 50 miliardowego są krótkoterminowe, po upływie najwyżej roku mają być spłacone lub skonwertowane na pożyczki złotowe. Funduszem najwyższym administruje P. Bank Rolny, ściąganie należności z tytułu pożyczek odbywać się będzie trybem egzekucji administracyjnej.

Rolnictwo.

Lasy. Utworzenie zarządu okręgowego lasów państwowych w Krakowie. 1) Rozp. R. M. 20/4 DU. 49/334. Dostarczanie drzewa opałowego. 2) Rozp. M. Rp. 13/4. DU. 54/379.

Kredyt Rolniczy Ziemstwo kredytowe. 3) Rozp. R. M. 25/1. DU. 13/82. 4) Rozp. R. M. 23/3. DU. 38/254.

Rozporządzenie R. M. (1) utworzyło nowy okręgowy zarząd lasów państwowych w Krakowie. Okręg ten obejmuje powiaty Małopolski Zachodniej, parę południowych b. Kongresówki oraz województwo Śląskie. Na Górnym Śląsku i Śląsku Cieszyńskim ustanowiono osobnych inspektorów, którzy w razach nagłych mają prawo wydawać zarządzenia, wynikające z konieczności zaopatrzenia ludności, przemysłu i kopalń w drzewo opałowe, budulcowe i kopalniane. — Na mocy ustawy z dn. 28. II. 1919 wydawane ma być drzewo opałowe dla szkół, urzędów, zakładów użyteczności

publicznej oraz w razie istotnej potrzeby dla niezamożnej ludności, zarówno z lasów państwowych jak i z zajętego drzewa w lasach prywatnych. Na podstawie rozporządzenia (2) o przydziale drzewa i zajęciu w lasach prywatnych według ustanowionych norm decydują starostowie. Od orzeczenia starosty o zajęciu drzewa (dokonywanem w porozumieniu z inspektorem lub komisarzem ochrony lasów) można się odwołać do wojewody, który w ciągu 14 dni orzeka, czy rekurs wstrzymuje wykonanie (po bezskutecznym upływie 14 dni zajęcie może być dokonane). Ceny zajętego drzewa ustala co miesiąc wojewoda na podstawie cen targowych po zasięgnięciu opinii komisyj. Komisje pod przewodnictwem wojewody składają się z powołanych przezeń przedstawicieli 3 zainteresowanych Ministerstw i przedstawiciela właścicieli lasów. Od orzeczeń wojewody przysługuje odwołanie do M. Rp., który rozstrzyga w porozumieniu z M. R. Niezabranym w terminie, drzewem dysponuje swobodnie właściciel lasu. Wydane drzewo opałowe może być użyte pod odpowiedzialnością karną tylko na wyznaczone cele.

Ziemstwa kredytowe podlegały w b. dzielnicy pruskiej nadzorowi M. Roln, .obecnie (3) przekazano nadzór M. Sk., który wogóle sprawuje nadzór nad zakładami) kredytowemu Rada Ministrów zatwierdziła uchwały walnego zebrania Poznańskiego Ziemstwa kredytowego, wprowadzające pewne zmiany w statutach i regulaminach tej instytucji. Zmiany te polegają przedewszystkiem na zawieszeniu w r. 1923 wszelkich dobrowolnych wypowiedzeń, spłat i umorzeń pożyczek (co znajduje się w związku z reorganizacją udzielanego kredytu), oraz na ustaleniu odmiennego składu Rady Nadzorczej Banku Poznańskiego Ziemstwa kredytowego (4).

Przemysł i Handel.

Umowy międzynarodowe. Porozumienie międzynarodowe, dotyczące utworzenia Biura Centralnego patentów na wynalazki w Brukselli, podpisane w Paryżu dn. 15. 11. 1920. 1) U. 7/4 DU. 4/18. 2) Konwencja handlowa polsko-austriacka DU. 4/19. 3) Konwencja handlowa polsko-włoska DU. 29/18. 4) Układ polsko-włoski, dotyczący przemysłu naftowego DU. 55/388. 5) Ratyfikacja traktatu handlowego między Polską a Belgią w Ks. Luksemburskiem. U. 1/6 DU. 60/43. 6) Układ polsko-niemiecki w przedmiocie własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska. DU. 17/11.0 7) Układ polsko-niemiecki w przedmiocie kopalń górnośląskich. DU. 45/305.

Sprawy naftowe. Zniesienie sekwestru ropy i przetworów naf-

towych. 8) Rozp. R. M. 25/1 DU. 13/81 Zakup ropy bruttowej dla Państwowej Fabryki Olejów Mineralnych w Drohobyczu. 9) U. 1/5 DU. 55/387 Koncesjonowanie przemysłu zbierania i łapania kału ropnego i ropy naftowej. 10) Rozp. M. P. H. 28/4 DU. 49/348.

Elektryczność. Koncesjonowanie przedsiębiorstw elektrycznych. 11) Rozp. M. Rp. 20/5 DU. 60/441.

Fabryki tytoniu. Warunki produkcji w prywatnych fabrykach. 12) Rozp. M. Sk. 19/2 DU. 23/142, 13) Rozp. M. Sk. 10/3 DU. 27/165. 14) Rozp. M. Sk. 17/2 DU. 28/173.

Kotły parowe. Przepisy o obowiązkach i odpowiedzialności obsługujących kotły parowe. 15) Rozp. M. P. H. 20/3 DU. 53/370. Egzaminowanie obsługujących kotły parowe przez organy dozoru kotłów. 16) Rozp. M. P. H. 4/6 DU. 61/454.

Pożyczki dla reemigrujących z Niemiec przemysłowców, kupców i rzemieślników. 17) U. 1/5 DU. 57/403.

Giełdy. Maklerzy na giełdach pieniężnych. 18) Rozp. M. Sk. i M. P. H. 20/4 DU. 53/372.

Miary. Zmiana ustawy Rzeszy Niemieckiej z r. 1908 o miarach (kompetencja władz w sprawach miar na Górnym Śląsku). 19) Rozp. R. M. 28/2 DU. 28/166.

W „Dzienniku Ustaw” opublikowano traktaty handlowe z Włochami (3) i Austrią (2), oparte na zasadzie największego uprzywilejowania, ratyfikowane na podstawie ustaw sejmowych. Opublikowano również umowę z Niemcami w sprawie oddania Polsce państwowej własności górniczej i hutniczej na Górnym Śląsku; w umowie tej unormowano m. i. sprawy roszczeń i zobowiązań finansowych, umów z odbiorcami, wynagrodzenia szkód górniczych, przejęcia urzędników i robotników (6)), oraz układ w przedmiocie kopalń górnośląskich, przedzielonych granicą państwową; układ przewiduje utworzenie sądu polubownego w Bytomiu w razie sporu między polskimi i niemieckimi władzami górniczymi i celnymi co do rozstrzygnięć i zarządzeń, które należy wydać (7).

Wojenna gospodarka naftowa została ostatecznie zlikwidowana; zaprowadzony przez rząd austriacki sekwestr ropy, przypadającej na t. zw. udziały netto (czyli ropy należącej do posiadaczy kopalń), oraz wszelkich przetworów naftowych został zniesiony. Na żądanie wszelkie władz przemysłowo-handlowych przedsiębiorstwa naftowe winny udzielać wszelkich wyjaśnień o przedsiębiorstwie, a więc przedkładać wykazy produkcji, tłoczenia, magazynowania i obrotu ropą i przetworami naftowymi (8). Jednakże dla zapewnienia ropy dla Państwowej Fabryki Olejów Mineralnych

w Drohobyczu ustawa daje temu przedsiębiorstwu przywilej przymusowego zakupu ropy t. zw. brutowej (należącej do właścicieli terenów naftowych, jako ich udział w przedsiębiorstwach kopalnianych). Zakup odbywa się po cenie targowej, ustanawianej w porozumieniu z organizacjami brutowców względnie z kuratorem niezorganizowanych brutowców, a w braku zgody wyznaczanej przez superarbitra, mianowanego przez sąd apelacyjny we Lwowie. W ciągu 10 dni po upływie każdego miesiąca winna dyrekcja Państwowych Zakładów Naftowych oświadczyć, czy wykonywa prawo zakupu, w przeciwnym razie brutowcy odzyskują swobodę w rozporządzaniu ropą; tak samo w razie niezapłacenia w terminie należności za ropę brutową właściciele posiadają swobodę w dysponowaniu w następnych miesiącach do czasu wyrównania należności za oddaną ropę (9). — Rozp. M. P. H. uznało dotychczas wolny przemysł zbierania i łapania kału ropnego i ropy naftowej, wyciekłej z kopalń, szybów, rurociągów i zbiorników na pola, drogi, do rowów i rzek, względnie przemysł przeróbki cudzego kału ropnego za przemysł koncesjonowany, podlegający specjalnemu regulowaniu (10).

Wydane zostało rozporządzenie wykonawcze do ustawy elektrycznej (z dn. 21. VII. 1922) w sprawie udzielania uprawnień na wytwarzanie, przetwarzanie, przesyłanie i rozdzielanie energii elektrycznej (11). Rozp. ustala zgodnie z ustawą, jakie przedsiębiorstwa winny uzyskać koncesję, jak również postępowanie koncesyjne. Dochodzenie przeprowadza wojewoda dla ustalania, czy powstanie projektowanego zakładu jest pożądané ze względu na interesy gospodarcze i czy nie narusza ono interesów publicznych lub praw cudzych; w tym celu podanie podaje się do publicznej wiadomości, a następnie odbywa się rozprawa. Na podstawie protokołu rozprawy i wniosku wojewody M. Rp. wydaje koncesję.

Sejm ustawą z dn. 1. V. 1923 udzielił gwarancji skarbowej do sumy 2 miliardów marek za pożyczki i ulgowe, udzielane przez P. K. K. P. na zlecenie M. P. H., dla reemigrujących z Niemiec drobnych przemysłowców, kupców, rzemieślników oraz ich organizacji handlowych i wytwórczych. Są to pożyczki bądź inwestycyjne (na spłaty w ciągu 10 lat), bądź obrotowe (na 3 lata). Ustalenie warunków kredytu i udzielanie pożyczek należy do Komitetu Kredytowego, składającego się z przedstawicieli ministerstw i P. K. K. P. (18).

Rozp. M. Sk. oraz M. P. H. z dn. 25. 8. 1921 o maklerach na giełdach pieniężnych zastąpione zostało nowem rozporzą-

dzeniem (19). Ze zmian wprowadzonych należy zaznaczyć: 1) cenzus wieku maklerów został obniżony do 30 lat; 2) M. Sk. po trzykrotnym niezatwierdzeniu kandydatów, przedstawionych przez Radę giełdową, mianować może maklerów tylko z osób, które zdały przed komisją giełdową egzamin maklerski. 3) Dawniejsze rozp. zabraniało maklerom zajmować się jakimikolwiek sprawami, związanymi nawet pośrednio z handlem lub przemysłem; obecnie nie wolno im tylko prowadzić przedsiębiorstw handlowych lub przemysłowych oraz zajmować stanowisk w zarządach tych przedsiębiorstw; za zgodą komisarza rada giełdowa tytułem wyjątku może wszakże pozwolić maklerowi na prowadzenie przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego, o ile ono z natury swojej nie może wpływać na bezstronność maklera przy spełnianiu obowiązków. 4) Jeżeli liczba maklerów przekracza 10 osób, tworzy się zrzeszenie maklerskie (statut zatwierdza M. Sk.); nieuregulowane pretensje do byłych maklerów pokrywa zrzeszenie; jeżeli przy giełdzie niema zrzeszenia dla zabezpieczenia pretensyj, rada giełdowa może ustanowić dla maklerów kaucje. 5) Na mocy przepisów poprzednich makler, który uległ karnosądowemu zasądzeniu, zawsze miał być natychmiast zwolniony z urzędu. Obecnie skutki takie pociąga tylko prawomocne zasądzenie za zbrodnię lub za przestępstwo z chciwości zysku (z chwilą wdrożenia postępowania karnego komisja dyscyplinarna ~~winna~~ zawiesić maklera w czynnościach). W razie zasądzenia za inny czyn przestępny może tylko komisja dyscyplinarna, zawiesiwszy maklera w czynnościach, wystąpić do M. Sk. z wnioskiem o odebranie praw maklera,

Komunikacje.

Koleje żelazne. Dodatkowe przepisy szczegółowe do Konwencji Międzynarodowej, przy wprowadzeniu: 1) Tymczasowej polsko-niemieckiej komunikacji' sąsiedzkiej. Rozp. M. K. 23/12 ex 1922 DU. 5/28. 2) Komunikacji towarowej między Polską i Polską przez polski i niemiecki Górny Śląsk. Rozp. M. K. 23/12 ex 1922 DU. 5/29. 3) Komunikacji towarowej między Polską a polskim Górnym Śląskiem przez niemiecki Górny Śląsk. Rozp. M. K. 23/12 ex 1922 DU. 5/30. 4) Komunikacji towarowej czeskosłowacko-rumuńskiej, 5) austriacko-rumuńskiej, 6) niemieckorumuńskiej tranzytem przez Polskę. Rozp. M. K. 9/3 DU. 41. 7) Procedura Niemiecko-Polsko-Gdańskiego Sądu Rozjemczego do spraw ruchu tranzytowego w Gdańsku (konwencja paryska 1921 r.). Oświadczenie rządowe 11/5 DU. 57/404. 8) Taryfa osobowa i bagażowa na kolejach normalnotorowych (przepisy przewozowe w nowym brzmieniu) Rozp. M. K. 5/3 DU. 31/193.

Drogi kołowe. Drzewa przydrożne na drogach publicznych. 9) Rozp. M. Rp. 30/12 ex 1922 DU. 8/51.

Poczta. Przepisy o dołączaniu dodatków do czasopism. 10) Rozp. M. Pt. 5/2 DU. 17/109. Ryczałtowe opłaty za przesyłki listowe urzędów państwowych. 11) Rozp. M. Pt. 25/5 DU. 58/413. Przesyłanie przesyłek pocztowych w torbach zamykanych dla adresatów zamieszkałych w zamiejscowym okręgu doręczeń. 12) Rozp. M. Pt. 7/9 DU. 46/317. Przyjmowanie przez urzędy pocztowe wkładów oszczędnościowych P. K. O. opiekujących na walutę złotą. 13) Rozp. M. Pt. 26/5 DU. 59/428.

Ustawa o przepisach porządkowych na drogach publicznych (z 7. X. 1921) wprowadziła obowiązek obsadzenia drzewami dróg publicznych. Rozp. wykonawcze (9) nakazuje zarządom drogowym sporządzić szczegółowy plan stopniowego obsadzenia, który winien być zatwierdzony, o ile chodzi o drogi samorządowe, przez władze nadzorcze, a o drogi państwowe — przez województwa. Dla popularyzacji tej akcji zaleca się urządzenie „świąt sadzenia drzew” w porozumieniu z przełożonymi szkoł. O stanie zadrzewienia dróg przedstawiać należy władzom szczegółowe roczne sprawozdanie. Obowiązek sadzenia i utrzymywania drzew ciąży na zarządach drogowych; na drogach gminnych, o ile nie ustanowiono pasa wzdłuż drogi, wolnego od uprawy, samorząd może ustalić obowiązek właścicieli gruntów przydrożnych obsadzenia drogi za rowami. Za uszkodzenie drzew przydrożnych nakładane są grzywny lub kary aresztu; winni obowiązani są nadto do wynagrodzenia szkody. Za niewykonanie obowiązków, wynikających z rozporządzenia co do zarządów dróg państwowych winni odpowiadają dyscyplinarnie, a co do zarządów drogowych samorządowych władze nadzorcza mogą zarządzić przymusowe wstawienie do budżetu sum na wykonanie niezbędnych robót albo wykonanie tych robót na koszt niedbałego zarządu drogowego.

Budownictwo.

Ulgi budowlane w miastach. 1) Rozp. M. Rp. 21/4 DU. 49/346. Uwolnienie od podatków nowowznoszonych budowli. 2) Rozp. M. Sk. i M. S. W. 9/1 DU. 62/463. Upoważnienie M. Sk. do wydania w porozumieniu z M. S. W. zezwolenia na emisję obligacyj komunalnych i mieszkaniowych Komunalnego Związku Kredytowego w Poznaniu. 3) Rozp. R. M. 11/5 DU. 55/390.

W celu ulżenia nędzy mieszkaniowej M. Rp. został upoważniony (ust. 26. 9. 1922) do wydawania przepisów ulgowych w dziedzinie budownictwa. Przepisy te (1) zawierają dla miast w b. zaborze rosyjskim i austriackim ulgi w zestawieniu z do-

tychczas obowiązującymi ustawami. Pozwalają na wznoszenie przy wszystkich ulicach domów parterowych, na wznoszenie pod pewnymi warunkami budynków wyższych, niż było dawniej dozwolone, zawierają ulgi co do grubości ścian zewnętrznych, budowy dachów, schodów w małych domach, piwnic. Pod pewnymi warunkami zezwala się na urządzenie lokali mieszkalnych w suterynach i na poddaszach, na budowle drewniane w dzielnicach przeznaczonych pod budowle murowane. Dla zastosowania niektórych ulg wymagane są uchwały rad miejskich (gminnych).

Praca i Opieka Społeczna.

1) Konwencja polsko-francuska w sprawie pomocy i opieki społecznej, DU. 48/329.

Inspekcja pracy. 2) Ustanowienie okręgów nadzorczych inspekcji pracy w b. dzielnicy pruskiej (jednego dla woj. poznańskiego, drugiego dla woj. pomorskiego) i obwodowych inspekcji pracy (5 obwodów w woj. poznańskim i 4 w woj. pomorskiem). Rozp. M. Pr. 12/3 DU. 30/188. 3) Ustanowienie okręgowego inspektora pracy w Ziemi Wileńskiej (4 obwody) oraz podział na obwody inspekcyjne woj. białostockiego, woj. poleskiego i wj. wołyńskiego Rozp. M. Pr. 26/3 DU. 42/288.

Urlopy pracowników przemysłu i handlu. 4) Rozp. M. Pr. 11/6 DU. 62/464.

Pośrednictwo pracy. Państwowe urzędy pośrednictwa pracy w b. dzielnicy pruskiej. 5) Rozp. M. Pr. 15/2 DU. 27/132. Zgłaszanie zapotrzebowań na pracowników. 6) Rozp. M. Pr. 15/2 DU. 18/123. Zwrot kosztów kancelaryjnych przez pracodawców, którzy przyjęli pracowników, poleconych przez państwowe urzędy pośrednictwa pracy. 7) Rozp. M. Pr. 3/3 DU. 28/176.

Załatwianie zatargów. 8) Nadzwyczajna Komisja Rozjemcza U. 24/3 DU. 47/321.

Kasy chorych. Naczelnik woj. urzędu zdrowia w woj. poznańskim i pomorskiem — delegatem M. Zdr. do okręgowego urzędu ubezpieczeń w celu wykonywania nadzoru nad kasami chorych w zakresie lecznictwa. 9) Rozp. M. Zdr. i M. Pr. 15/12 ex 1922 DU. 10/65.

Bractwa górnicze. 10) Ustanowienie Brackiego Sądu Rozjemczego do rozstrzygania w sprawach bractw wyższego okręgu górniczego w Katowicach. Rozp. M. P. H. 15/3 DU. 44/3. Podział górośląskiej Spółki Brackiej (Knappschaftsverein) na polską i niemiecką Spółkę Bracką (wzajemne ich świadczenia, zaspokojenie roszczeń, rozliczenia majątkowe). Układ polsko-niemiecki. 11) DU. 48/327.

Ubezpieczenie urzędników. 12) Zwolnienie funkcjonariuszów związków komunalnych, ich zakładów i przedsiębiorstw od ubezpie-

czenia pensyjnego (w b. dzielnicy austriackiej), o ile mają zapewnione prawa emerytalne, analogiczne do praw urzędników państwowych. Rozp. M. Pr. 27/12 ex 1922 DU. 10/61.

Statystyka stanu zatrudnienia w przemyśle górnośląskim. 13) Rozp. R. M. 22/3 DU. 36/235. Statystyka strajków i lokautów na Górnym Śląsku. 14) Rozp. R. M. 22/3 DU. 32/207.

Konwencja polsko-francuska w sprawie pomocy i opieki społecznej (1), poprzedzona konwencją, dotyczącą emigracji, zasługuje na uwagę, jako pierwsza próba zapewnienia robotnikom polskim w obcym państwie dobrodziejstw tamtejszego ustawodawstwa społecznego. Zabezpiecza ona robotnikom polskim we Francji na zasadach wzajemności jednakowe z obywatelami francuskimi prawo do emerytur i pensyj wdowich i sierocych (z wyjątkiem specjalnych przepisów co do zasiłków i dopłat państwowych), emerytur z powodu niezdolności do pracy, zasiłków na wypadek śmierci, odszkodowań za wypadki przy pracy. Zapewnia prawa w zarządzaniu tow. wzajemnej pomocy i prawo do zasiłków państwowych w razie składania kapitału emerytalnego przez członków tych towarzystw oraz zasiłków dla bezrobotnych; zapewnia dalej pomoc lekarską i opiekę społeczną dla osób mieszkających przez 5 lat we Francji, omawia warunki repatriacji korzystających z pomocy dobroczynnej a nie posiadających prawa do tej pomocy. Dalej gwarantuje te same prawa polskim stow. dobroczynnym, pomocy społecznej lub umysłowej, współdzielczym jak i francuskim, prawo należenia do związków zawodowych i wybierania w kopalniach przedstawiciela robotników polskich do przedstawiania żądań odnośnie do warunków pracy. Trudności, wynikające ze stosowania konwencji, będą regulowane na drodze dyplomatycznej, a w razie braku porozumienia oddane będą orzeczeniu arbitrow.

Ustawa o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu, wywołała liczne trudności i zatargi w swem wykonaniu. Rozp. M. Pr. (4) stara się usunąć nieporozumienia przez określenie szczegółowe, kto i w jakich przedsiębiorstwach ma prawo do urlopu i na jaki okres czasu, kogo należy uważać za pracownika umysłowego (przysługują im dłuższe urlopy, niż pracownikom fizycznym). Sformułowano również ściślej, kiedy pracownik traci prawo do urlopu w razie przerwy w umowie pracy, jak ma być obliczane wynagrodzenie za czas urlopu (np. przy płacach, akordowych, wypłacie premji). Ustalenie kolejności urlopów powierzono wybranym przez pracowników delegatom; ta czynność może być przekazana za zgodą stron istniejącym stałym uznanym

przez nie przedstawicielstwom ogółu pracowników. Niektóre wymienione działy przemysłu, mające szczególnie wielkie zatrudnienie w okresie letnim, mogą przełożyć urlopy pracowników poza okres od 1 maja do 30 września.

Państwowe urzędy pracy w b. dzielnicy pruskiej na mocy rozp. M. b. dz. pr. (14. X. 1921) miały być utworzone w każdym powiecie pod przewodnictwem starosty (wzgl. prezydenta miasta). Nowe rozporządzenie (5) postanawia, że zakres terytorialny tych urzędów obejmuje jeden lub więcej powiatów według zarządzenia M. Pr. i że urzędy podlegają wojewodzie, jako władzy administracyjnej II. instancji w dziedzinie pośrednictwa pracy. — Właściciele przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych oraz pracodawcy rolni w woj. poznańskim i pomorskim obowiązani są zgłosić do właściwego urzędu pośrednictwa pracy o każdym wolnym miejscu pracy (z wyjątkiem dla terminatorów); w razie przyjęcia pracownika z pominięciem urzędu należy o tym fakcie zawiadomić urząd i podać przyczynę nieprzyjęcia pracownika, poleconego przez urząd. Za przekroczenie tych przepisów pracodawca podlega grzywnie, wymierzanej przez władze I instancji (6).

Dla załatwiania zatargów pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi ust. z d. 1. 8. 1919 przewiduje działalność inspektorów pracy, komisji polubownych, komisji rozjemczych, orzeczenia tych ostatnich z mocą obowiązującą" mogą zapaść tylko, gdy odwoła się do niej jedna ze stron, a druga wyrazi zgodę na poddanie się temu orzeczeniu. Jeżeli tym trybem nie można załatwić zatargu, M. Pr. ma prawo na mocy nowej ustawy (8) powołać Nadzwyczajną Komisję Rozjemczą. Mianuje on przewodniczącego. Do komisji wchodzi ponadto przedstawiciele M. R. i M. Spraw, oraz w równej liczbie przedstawiciele organizacji pracodawców i związków zawodowych pracowników rolnych, istniejących prawnie na danym terenie. W razie uchylecia się stron od delegowania przedstawicieli lub tych ostatnich od udziału w obradach Nadzw. Kom. Rozjemczej, lub też nieistnienia organizacji związków, Komisja decyduje prawomocnie w składzie trzech przedstawicieli rządowych. Warunki pracy, ustalone przez Komisję, zastępują indywidualne umowy pracy, zawierające mniej korzystne dla pracowników warunki. Natomiast polubowna umowa zbiorowa, następnie zawarta, wchodzi na miejsce postanowień Komisji. Postanowienia Komisji mają moc obowiązującą najwyżej na przeciąg roku. Ustawa obowiązuje do 31 marca 1924 r.

Apro wizacja.

Walka z lichwą. Rozciągnięcie ust. o zwalczaniu lichwy wojennej na woj. poznańskie i pomorskie. 1) Rozp. R. M. 21/12 ex 1922 DU. 1/1 Tępienie nadużyć handlu pośredniczącego. 2) Rozp. R. M. 11/1 DU. 5/36. Obowiązek ujawniania cen sprzedaży przedmiotów powszedniego użytku i sporządzania faktur. 3) Rozp. M. S. W. 20/2 DU. 22/139.

Statystyka cen artykułów pierwszej potrzeby na Górnym Śląsku (obowiązek magistratów, na podstawie Komisji rzeczoznawców). 4) Rozp. R. M. 22/3 DU. 36/234.

Na podstawie ustawy o zwalczaniu lichwy wojennej wydany został pod groźbą grzywien i aresztu zakaz wykupywania celem odprzedaży przedmiotów pierwszej potrzeby po ulicach miasta 8 na targach w godzinach wyznaczonych dla zaopatrywania się spożywców oraz zakaz skupowania na wsi od producentów rolnych celem odprzedaży przedmiotów powszedniego użytku przez osoby nie uprawnione do handlu na podstawie świadectw przemysłowych i nie posiadające własnych miejsc sprzedaży w miastach lub uprawnień do handlu domokrażnego. (2). M. S. W. wydał nowe rozporządzenie o ujawnianiu cen sprzedaży przedmiotów powszedniego użytku i sporządzaniu faktur na wszelkie nabyte przez kupców przedmioty powszedniego użytku. Różni się ono od poprzedniego (z dn. 5./7. 1922) tem, że odpadł zakaz odmawiania sprzedaży artykułów, na których ceny uwidocznione są w cenniku, i że ustalony został wyraźnie obowiązek przedstawiania faktur (rachunków) na żądanie władz. W związku z nowym brzmieniem ustawy (uchwalonem 5. 8. 1922) zmieniono maksymalny rozmiar kar administracyjnych za niestosowanie się do rozporządzenia.

Prof. B. Wasiutyński.

3. Kronika ustawodawcza.

W „Dzienniku Ustaw” (1923) zostały ogłoszone następujące ustawy (ciąg dalszy):

25. Ustawa z dn. 19 kwietnia 1923 o przyznaniu kredytu na pomoc dla osadników (Nr. 54, poz. 375).

26. Ustawa z dn. 1 maja 1923 w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy o podatku od kapitałów i rent (Nr. 54, poz. 376).

27. Ustawa z dn. 1 maja 1923 w przedmiocie zmian niektórych postanowień ustawy o podatku od skrzynek depozytowych (safes) (Nr. 54, poz. 377).

28. Ustawa z dn. 1 maja 1923 w przedmiocie sprzedaży gruntu kolejowego w Tczewie (Nr. 55, poz. 386).

29. Ustawa z dn. 1 maja 1923 w przedmiocie zakupu ropy w Drohobyczu (Nr. 55, poz. 387).
30. Ustawa z dn. 1 maja 1923 w przedmiocie udzielenia gwarancyj Skarbu Państwa za ulgowe pożyczki dla reemigrantów z Niemiec (Nr. 57, poz. 403).
31. Ustawa z dn. 14 maja 1923 w przedmiocie państwowego podatku przemysłowego (Nr. 58, poz. 412).
32. Ustawa z dn. 27 kwietnia 1923 o Trybunale Stanu (Nr. 59, poz. 415).
33. Ustawa z dn. 17 maja 1923 zmieniająca niektóre postanowienia ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych (Nr. 59, poz. 416).
34. Ustawa z dn. 17. maja 1923 w przedmiocie upoważnienia Rady Ministrów do wprowadzenia zmian pieniężnych w rosyjskiej ustawie postępowania cywilnego (Nr. 59, poz. 417).
35. Ustawa z dn. 1 czerwca 1923 przedłużająca moc ustawy o obowiązku zarządu gmin miejskich dostarczania pomieszczeń (Nr. 59, poz. 418).
36. Ustawa z dn. 1 czerwca 1923 w przedmiocie uchylecia ustawy o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników (Nr. 60, poz. 435).
37. Ustawa z dn. 1 czerwca 1923 w przedmiocie zmiany ustawy o organizacji statystyki administracyjnej (Nr. 60, poz. 436).
38. Ustawa z dn. 1 czerwca 1923 w przedmiocie ratyfikacji traktatu handlowego pomiędzy Polską a Belgią i Wielkim Księstwem Luksemburskiem (Nr. 60, poz. 437).
39. Ustawa z dn. 23 kwietnia 1923 o przekazaniu uniwersytetowi lwowskiemu budynków sejmowych (Nr. 61, poz. 444).
40. Ustawa z dn. 1 czerwca 1923 dotycząca brzmienia ustawy o postępowaniu karnem w województwie poznańskim i pomorskim (Nr. 61, poz. 445).
41. Ustawa z dn. 1 czerwca 1923 w przedmiocie ratyfikacji umowy między Polską a Belgią (Nr. 61, poz. 446).
42. Ustawa z dn. 23 czerwca 1923 o ustanowieniu „Krzyża Zasługi” (Nr. 62, poz. 458).
43. Ustawa z dn. 23 czerwca 1923 zmieniająca ustawę o upoważnieniu Ministerstwa Skarbu do regulowania obrotu pieniężnego (Nr. 72, poz. 459).
44. Ustawa z dn. 15 czerwca 1923 w przedmiocie wyrównania podatków gruntowych i budynkowych (Nr. 65, poz. 505).
45. Ustawy z dn. 15 czerwca 1923 o prowizorjum budżetowem (Nr. 66, poz. 510 i 511).

46. Ustawa z dn. 23 czerwca 1923 w przedmiocie gwarancji Skarbu za zobowiązania Polskiego Banku Krajowego (Nr. 66, poz. 512).

47. Ustawa z dn. 23 czerwca 1923 w przedmiocie upoważnienia Ministra Skarbu do zaciągnięcia pożyczki w Polskim Banku Krajowym (Nr. 66, poz. 513).

48. Ustawa z dn. 15 czerwca 1923 w przedmiocie zmian w państwowym podatku dochodowym w b. dzielnicy pruskiej (Nr. 67, poz. 521).

49. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 w przedmiocie amnestji (Nr. 71, poz. 555).

50. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 o ustanowieniu urzędu Ministra Reform Rolnych (Nr. 71, poz. 556).

51. Ustawa z dn. 22 czerwca 1923 w przedmiocie substancji i przetworów odurzających (Nr. 72, poz. 559).

52. Ustawa z dn. 4 lipca 1923 w przedmiocie udzielenia gwarancji Skarbu za ulgowe pożyczki dla drobnych przemysłowców (Nr. 74, poz. 581).

53. Ustawa z dn. 4 lipca 1923 o organizacji i zakresie działania Głównego Urzędu Likwidacyjnego (Nr. 75, poz. 583).

54. Ustawa z dn. 4 lipca 1923 w przedmiocie gwarancji Skarbu za pożyczki na budowę domów robotniczych (Nr. 75, poz. 584).

55. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 w przedmiocie honorowego dożywotniego uposażenia Prezydenta Rzeczypospolitej (Nr. 75, poz. 585).

56. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 w przedmiocie Centralnej Kasy Spółek Rolniczych (Nr. 75, poz. 586).

57. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 w przedmiocie odszkodowania z tytułu nieszczęśliwych wypadków przy pracy (Nr. 75, poz. 587).

58. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 o stanowiskach oficerskich w polskiej marynarce handlowej (Nr. 75, poz. 588).

59. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 w przedmiocie obowiązkowego ubezpieczenia na wypadek choroby (Nr. 75, poz. 589).

60. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 w przedmiocie ratyfikacji układu polsko-niemieckiego (Nr. 75, poz. 590).

61. Ustawa z dn. 4 lipca 1923 w przedmiocie związków zawodowych (Nr 76, poz. 594).

62. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 w sprawie postępowania administracyjno-karnego w b. Galicji (Nr. 76, poz. 595).

63. Ustawa z dn. 4 lipca 1923 w przedmiocie ratyfikacji układu polsko-niemieckiego (Nr. 78, poz. 610).

64. Ustawa z dn. 6 lipca 1923 o poborze daniny lasowej na cele odbudowy kraju (Nr. 87, poz. 676).

65. Ustawa z dn. 8 sierpnia 1923 w przedmiocie lokali szkolnych (Nr. 87, poz. 677).

66. Ustawa z dn. 8 sierpnia 1923 o prowizorjum budżetowym (Nr. 89, poz. 698).

67. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 w przedmiocie przepisów karno-administracyjnych w b. Galicji. (Nr. 90, poz. 704).

68. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 zmieniająca austriacką ustawę o postępowaniu sądowym (Nr. 90, poz. 705).

69. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 o zakresie działania Ministra Reform Rolnych (Nr. 90, poz. 706)

70. Ustawa z dn. 1 sierpnia 1923 w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych (Nr. 91, poz. 712).

71. Ustawa z dn. 31 lipca 1923 o scalaniu gruntów (Nr. 92, poz. 718).

72. Ustawa z dn. 1 sierpnia 1923 o zmianie granic miejskich na obszarze b. Galicji (Nr. 92, poz. 719).

73. Ustawa z dn. 8 sierpnia 1923 o przyznaniu kredytu na pomoc rolną w województwach wschodnich (Nr. 92, poz. 720).

74. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 zmieniająca niektóre przepisy karne w b. dzielnicy pruskiej (Nr. 92, poz. 721).

75. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 zmieniająca niektóre przepisy karne i skarbowe w b. dzielnicy rosyjskiej (Nr. 92, poz. 722).

76. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 o zmianie niektórych przepisów postępowania cywilnego w b. zaborze rosyjskim (Nr. 92, poz. 723).

77. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 zmieniająca niektóre przepisy postępowania cywilnego w b. dzielnicy pruskiej (Nr. 92, poz. 724).

78. Ustawa z dn. 16 sierpnia 1923 w przedmiocie zmian w ustawie o przejęciu na własność Państwa ziemi (Nr. 92, poz. 725).

79. Ustawa z dn. 16 sierpnia 1923 o opiece społecznej (Nr. 92, poz. 726).

80. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 o podatku majątkowym (Nr. 94, poz. 746). "

81. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Nr. 94, poz. 747).